

Social Capital and Social Activism: The Mediating Role of Modern Cultural Values in Iran

**Mahmoodreza Rahbar
Ghazi** *

Associate Professor, Department of Political
Sciences, Faculty of Literature and Humanities,
University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil,
Iran

Morteza Ebrahimi

Associate Professor, Department of Political
Sciences, Faculty of Literature and Humanities,
University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil,
Iran

Reza Mohamoudoghli

Associate Professor, Department of Political
Sciences, Faculty of Literature and Humanities,
University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil,
Iran

Introduction

In Iran, social capital has been widely studied to explore its various dimensions and its influence on social and political life. However, one area that remains under-researched—and represents a significant gap

* Corresponding Author: m.rahbarqazi@uma.ac.ir

How to Cite: Rahbar Ghazi, M., Ebrahimi, M & Mohamoudoghli, R, (2026), “Social Capital and Social Activism: The Mediating Role of Modern Cultural Values in Iran”, *Political Strategic Studies*, Vol. 14, No. 55, 51-84.

Doi: [10.22054/QPSS.2024.81209.3453](https://doi.org/10.22054/QPSS.2024.81209.3453)

in the literature—is the mediating role of modern cultural values. Understanding these cultural dynamics is essential for fostering a more participatory society in Iran. In this respect, the current study aimed to examine the impact of social capital on social activism, with particular emphasis on how modern values shape and condition this relationship. Examining this issue within the context of contemporary Iranian society is important because it reveals, on the one hand, how social capital functions as a key factor in the development of social activism, and on the other hand, how civic participation is influenced by cultural factors. Such insights can inform more effective strategies for strengthening civic engagement in today's societies. The study sought to answer the following questions: How do the components of social capital (i.e., social trust and social networks) directly increase social activism among citizens? And how do the components of social capital indirectly increase social activism through modern cultural values?

Literature Review

In the modern era, the role of social capital in fostering citizen engagement and participation in social and political affairs is a prominent topic of discussion. In his seminal book *Democracy in America*, Alexis de Tocqueville offered an in-depth analysis of civil society and highlighted the crucial role played by associations and voluntary groups in strengthening democracy and encouraging citizen participation. According to Tocqueville, these civic institutions enhance social capital and make a substantial contribution to the consolidation of civic action. He argued that civil associations serve as intermediaries between individuals and the state, fostering greater citizen involvement in public affairs. Beyond monitoring government

actions, these organizations also cultivate social solidarity and reinforce citizens' sense of civic responsibility. For these reasons, Tocqueville regarded them as essential to the stability of democratic systems. In Islamic societies, social capital can indirectly increase social and civic engagement among citizens by reducing—rather than enhancing—modern values. In *Islam, Secularism, and Liberal Democracy*, Hashemi (2009) argued that Islamic societies can achieve civic development and participation by drawing on their indigenous religious values rather than adopting modern Western models. According to Hashemi, progress and democracy can emerge through the religious and cultural institutions unique to Islamic societies, rather than through the norms of modernity. Similarly, An-Na'im, in *Islam and the Secular State* (2008), argued that social capital in Islamic societies can foster social and civic engagement through religious and traditional institutions and values. He thus demonstrated how Islamic civic values can promote civic activity in these societies without relying on modern values.

Materials and Methods

The present research used a quantitative method and relied on the secondary data analysis. To test the hypotheses, partial least squares (PLS) analysis was conducted in the SmartPLS modeling software. The data for hypothesis testing was drawn from the Wave 7 World Values Survey for Iran.

Results and Discussion

Table 1 presents the *t*-values associated with the main hypotheses.

Table 1. Significance Coefficients (*t*-values)

Independent variables	Mediating variables	Dependent variables	<i>t</i>	Sig.
Social trust	Cultural values		37.12	0.00
Social networks	Cultural values		3.32	0.00
Social trust		Social activism	6.46	0.00
Social networks		Social activism	3.73	0.00
Cultural values		Social activism	4.73	0.00
Social trust	Cultural values	Social activism	4.67	0.00
Social networks	Cultural values	Social activism	2.59	0.01

Based on the results, the interpretation of the path coefficients, *t*-values, and significance levels is as follows. First, social trust has a negative and significant effect on cultural values, but a positive and significant effect on social activism. This indicates that social trust directly and significantly increases social activism. Second, social networks also show a negative and significant effect on cultural values, alongside a positive and significant effect on social activism, suggesting that social networks produce modest yet significant changes in this area. Third, cultural values have a negative effect on social activism, indicating that higher levels of cultural values are associated with a significant decrease in social activism. The results for indirect effects further show that social trust has an indirect and significant influence on social activism through cultural values. This finding suggests that social trust increases social activism by reducing cultural values. Finally, social networks also exert an indirect and significant effect on social activism through cultural values, although this effect is weaker than that of social trust. Overall, the findings demonstrated that social networks, indirectly and through cultural values, can contribute to increased social activism.

Conclusion

First, the research findings were consistent with the theories of Alexis de Tocqueville, Robert David Putnam, and Elinor Ostrom, demonstrating that social trust and social networks are significant factors influencing citizens' social activism. Social trust, as a key dimension of social capital, provides the foundation for citizen participation in civic activities. Individuals with higher levels of social trust are more likely to cooperate and engage in collective affairs. Furthermore, social networks—by facilitating interaction and the exchange of information—contribute to enhanced participation in social activism. Thus, in societies where strong social networks and mutual trust exist, collective cooperation and civic activities are more easily formed. This is because shared norms and a sense of group belonging encourage individuals to collaborate and participate in social matters. In essence, social capital functions as a powerful resource for social mobilization and civic engagement.

Second, the findings were also consistent with the theories underscoring the important mediating role of cultural values in this process. In societies where modern cultural values are expanding, social capital can contribute to increased social activism. In the case of Iran, given its distinct cultural and social context, social capital may indirectly enhance citizens' social activism by offsetting some of the negative effects associated with modern values. In other words, in a society where social capital emphasizes social bonds and mutual trust, individuals tend to prioritize collective interests over the individualistic orientations promoted by modern values. This shift in priorities can enhance their inclination to participate in civic and social activities. Therefore, in Iran, reinforcing social relationships

and emphasizing cultural values grounded in cooperation, solidarity, and mutual support can help foster greater civic engagement and more active participation in public affairs. This process not only contributes to the strengthening of civil society but also promotes social development and enhances the overall quality of social life for citizens.

Keywords: Social Capital, Social Trust, Social Networks, Cultural Values, Social Action

سرمایه اجتماعی و کنش‌گری اجتماعی: نقش واسطه‌ای ارزش‌های فرهنگ مدرن در ایران

دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

محمودرضا رهبرقازی*

دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

مرتضی ابراهیمی

دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

رضا محموداوغلی

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر کنش‌گری اجتماعی با تمرکز بر نقش ارزش‌های فرهنگی به عنوان متغیر میانجی می‌باشد. برای این منظور از تحلیل ثانویه داده‌های موج هفتم پیمایش ارزش‌های جهانی در ایران با حجم نمونه‌ای برابر با ۱۴۹۹ نفر استفاده شده است. نتایج حاصل از مدل‌سازی معادلات ساختاری با روش حداقل مربعات جزئی نشان می‌دهد که اعتماد اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی به صورت مستقیم تأثیر معناداری در افزایش کنش‌گری اجتماعی دارند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که ارزش‌های فرهنگ مدرن، شامل دو بعد ارزش‌های سکولار و رهایی به عنوان یک میانجی مؤثر در این رابطه عمل می‌کنند. به عبارت دیگر، سرمایه اجتماعی از طریق این ارزش‌های مدرن باعث تقویت کنش‌گری اجتماعی می‌شود. این پژوهش نشان می‌دهد که ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی تأثیر چشمگیری بر کنش‌گری اجتماعی دارند و پیشنهاد می‌کند که سیاست‌گذاران می‌توانند با استفاده از این یافته‌ها به تقویت مشارکت مدنی و بهبود روابط اجتماعی کمک کنند.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی، ارزش‌های فرهنگی، کنش‌گری اجتماعی.

مقدمه

در جوامع معاصر، مفهوم سرمایه اجتماعی به عنوان یک عامل حیاتی تأثیرگذار بر کنش اجتماعی به شدت مورد توجه قرار گرفته است. سرمایه اجتماعی به طور کلی به عنوان شبکه‌ها، معیارها و اعتمادی که هماهنگی و همکاری برای مزیت مشترک را تسهیل می‌کنند، جزئی اساسی از عملکرد سیستم‌های دموکراتیک و مدرن است (Putnam et al., 1993: 116).

سرمایه اجتماعی معمولاً به سه نوع طبقه‌بندی می‌شود: درون‌گروهی^۱، پل‌زننده^۲ و پیوندی^۳. سرمایه اجتماعی درون‌گروهی به روابط قوی درون یک گروه همگن مانند خانواده و دوستان نزدیک اشاره دارد که حمایت عاطفی و احساس تعلق ارائه می‌دهند (Brewer, 2003: 5-26). سرمایه اجتماعی پل‌زننده شامل ارتباطات ضعیف‌تر و متنوع‌تر بین گروه‌های اجتماعی مختلف که هویت‌های گسترده‌تر و فراگیری را ترویج می‌کنند، می‌شود (Keefer & Knack, 1997: 1251-1288).

سرمایه اجتماعی پیوندی شامل ارتباطات بین افراد و نهادها است و امکان دسترسی به منابع و قدرت را می‌دهد. هر یک از این انواع سرمایه اجتماعی نقش مشخصی در ترویج کنش‌گری اجتماعی دارند و بر نحوه مشارکت افراد در جوامع و تعامل با ساختارهای اجتماعی تأثیر می‌گذارند (Warren, 2008: 163-175). از سوی دیگر، فرایند مدرنیزاسیون یعنی کاهش اهمیت اجتماعی نهادهای سنتی، آداب و رسوم و عقاید مذهبی و موارد مشابه، پیامدهای عمیقی بر سرمایه اجتماعی و کنش‌گری اجتماعی دارد. با دنیوی شدن ارزش‌ها در جوامع، اشکال سنتی سرمایه اجتماعی مبتنی بر جوامع مذهبی ممکن است کاهش یابد و به تضعیف کنش‌گری محلی بینجامد. با این حال برخی از نظریات نشان می‌دهد که مدرنیزاسیون و گسترش ارزش‌های سکولار در غرب منجر به ظهور اشکال جدیدی از سرمایه اجتماعی که بر سازمان‌ها و جنبش‌های غیرمذهبی متمرکز است، شده است. در این راستا برخی از محققان استدلال می‌کنند که این اشکال جدید سرمایه

1. Bonding
2. Bridging
3. Linking

اجتماعی، کنش‌گری اجتماعی را در غرب تقویت کرده است، زیرا فضاهای جایگزینی را برای تعامل اجتماعی و اقدام جمعی ایجاد کرده است (McLean et al., 2002: 239-257).

همچنین ارزش‌های رهایی و پیشبرد مبارزه برای کسب حقوق به‌ویژه در زمینه برابری اجتماعی و سیاسی، در غرب به طور قابل توجهی ماهیت و میزان کنش‌گری اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده است. جنبش‌های آزادی‌بخش مانند آنهایی که به دنبال برابری جنسیتی، عدالت نژادی و حقوق دگرباشان جنسی هستند، اغلب به شبکه‌های قدرتمند اجتماعی متکی هستند تا از طریق این شبکه‌ها از تغییر و تحول حمایت کنند (Welzel, 2013: 215-246). این جنبش‌ها در غرب نه تنها به گسترش سرمایه اجتماعی پل زنده و پیوندی کمک می‌کنند، بلکه همچنین توانمندی سیاسی و اجتماعی گروه‌های حاشیه‌ای را افزایش می‌دهند و بدین ترتیب پایه‌های کنش‌گری اجتماعی را گسترده‌تر می‌کنند. تعامل بین ارزش‌های رهایی و سرمایه اجتماعی به‌ویژه در دموکراسی‌های مدرن مشهود است؛ جایی که افزایش حقوق و آزادی‌ها با سطوح بالاتر کنش‌گری اجتماعی همبستگی دارد (Newton, 1997: 575-586).

تأثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت شهروندی و کنش‌گری اجتماعی در ایران دارای اهمیت زیادی است، به‌طوری که اعتماد اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی نقش محوری ایفا می‌کنند. اما موضوعی که درباره آن در ایران پژوهشی صورت نگرفته و در آن خلأ پژوهشی وجود دارد، نقش میانجی ارزش‌های فرهنگی مدرن است که درک این پویایی‌های فرهنگی برای پرورش جامعه‌ای مشارکت‌پذیرتر در ایران ضروری است. بنابراین این مقاله به تأثیر سرمایه اجتماعی بر کنش‌گری اجتماعی با تأکید ویژه بر اینکه چگونه ارزش‌های مدرن این رابطه را شکل می‌دهند و تحت تأثیر قرار می‌دهد، تأکید دارد. بررسی این موضوع در بستر جوامع معاصر و مخصوصاً ایران حائز اهمیت است، زیرا از یک‌سو نشان می‌دهد که چگونه سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک عنصر حیاتی در توسعه کنش‌گری اجتماعی عمل می‌کند و از سوی دیگر نشان می‌دهد که چگونه مشارکت مدنی

تحت تأثیر عوامل فرهنگی قرار می‌گیرد و این درک می‌تواند به ارائه راهکارهای مناسب برای تقویت مشارکت مدنی در جوامع امروزی کمک کند.

پیشینه تحقیق

خلیفه سلطانی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهش خود به بررسی مدل ارتباطی سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی با مشارکت اجتماعی سلبریتی‌های ورزشی با میانجی‌گری مسئولیت‌پذیری اجتماعی پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان داد که سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی سلبریتی‌های ورزشی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم (از طریق مسئولیت‌پذیری اجتماعی) بر میزان مشارکت اجتماعی آنان تأثیرگذار است.

رهبرقاضی و همکاران (۱۴۰۰) استدلال می‌کنند که در جهان امروز، مردم‌سالاری به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اصول حکومت‌های مردم‌سالار محسوب می‌شود. بر اساس یافته‌های این بررسی پیمایشی، هر دو جنبه سرمایه اجتماعی یعنی ساختاری و شناختی، تأثیر معنی‌داری بر گرایش به مردم‌سالاری در میان افراد داشته‌اند. این نتایج حاکی از اهمیت توسعه ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی در تعمیق فرهنگ مشارکت و حکومت‌داری مبتنی بر مردم است.

نجفی و همکاران (۱۳۹۹) به دنبال پاسخ به این پرسش هستند که آیا بین ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی در بین شهروندان کرمانشاه ارتباط وجود دارد؟ نتایج تحقیق حاکی از آن است که بین سرمایه اجتماعی و ابعاد آن یعنی اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، حمایت اجتماعی، آگاهی اجتماعی و ارتباط اجتماعی با مشارکت سیاسی شهروندان ارتباط مثبت و مستقیم و معنادار وجود دارد.

فرهادی (۱۳۹۷) در پژوهش خود استدلال می‌کند که چهار متغیر سرمایه اجتماعی، سرمایه اقتصادی، احساس بی‌قدرتی و سرمایه فرهنگی به‌عنوان مهمترین عوامل موثر بر مشارکت اجتماعی محسوب می‌شوند. نتایج این پژوهش نشان داد که عمده‌ترین موانع مشارکت در وجه ذهنی؛ ضعف مفاهیم، معانی و هنجارهای مشارکت‌جوینان و در وجه عینی، فقدان یا ضعف نهادهای مشارکتی است. راهکارهای افزایش مشارکت نزد

دانشجویان شامل تقویت سرمایه اجتماعی، سرمایه اقتصادی و تاسیس و تحکیم نهادهای مشارکتی است.

حبیب پور و موسوی خورشیدی (۱۳۹۵) در پژوهش خود استدلال می کنند که بین تمامی مؤلفه های سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، آگاهی و مشارکت اجتماعی) و مشارکت سیاسی شهروندان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین ارتقای سطح آگاهی می تواند بر بهبود ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی از جمله انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی تأثیر گذار باشد. در نتیجه، ارتقای آگاهی به عنوان عامل محوری می تواند زمینه ساز افزایش مشارکت سیاسی شهروندان در سطح بالاتر و گسترده تر باشد. همچنین، پژوهش کرمانی و پاکدامن (۱۳۹۵: ۹) نشان داد که سرمایه اجتماعی به طور مثبت بر کنش گری مدنی تأثیر می گذارد و اعتماد اجتماعی و پیوندهای اجتماعی در پیشبرد مشارکت دموکراتیک نقش مهمی بازی می کنند.

لیو و همکاران (۲۰۲۴) استدلال می کنند که سرمایه اجتماعی محلی نقش مهمی در افزایش مشارکت شهروندان در امور حکمروایی محله دارد. این مطالعه به بررسی این موضوع در شهر بیجینگ پرداخته است و نتایج نشان می دهد که سرمایه اجتماعی محلی قوی، عامل اصلی افزایش مشارکت سیاسی شهروندان در حکمروایی محله است.

شهرزاد و عمر (۲۰۲۱) در پژوهش خود به بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی آنلاین بر مشارکت سیاسی جوانان می پردازد. نتایج نشان می دهد که سرمایه اجتماعی آنلاین از طریق افزایش دسترسی به اطلاعات سیاسی و نیز تقویت مهارت های ارتباطی جوانان، منجر به افزایش مشارکت سیاسی آنان می شود.

پونس و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهش خود به بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی، مشارکت اجتماعی و رضایت از زندگی در میان سالمندان شیلیایی پرداخته است. محققان در این پژوهش به این نتیجه رسیدند که سرمایه اجتماعی و مشارکت اجتماعی نقش مهمی در افزایش رضایت از زندگی در بین سالمندان ایفا می کنند. نتایج این مطالعه نشان داد سالمندانی که دارای شبکه های اجتماعی قوی تر و درجه بالاتری از مشارکت اجتماعی بودند، از رضایت بیشتری از زندگی برخوردار بودند.

لق‌جونز و مور (۲۰۱۲) به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی شبکه‌محور، مشارکت اجتماعی و بی‌حرکی فیزیکی می‌پردازد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی به‌طور مثبت با مشارکت اجتماعی مرتبط است و مشارکت اجتماعی نیز به‌طور منفی با بی‌حرکی فیزیکی در ارتباط است. به عبارت دیگر افرادی که سرمایه اجتماعی بالاتری دارند، احتمال بیشتری برای مشارکت اجتماعی و همچنین تحرک فیزیکی دارند.

رازمی و بازاران (۲۰۱۲) اثرات سرمایه اجتماعی بر توسعه انسانی در ایران را بررسی کردند و نشان دادند که چگونه سرمایه اجتماعی بر جنبه‌های مختلف توسعه اجتماعی تأثیر می‌گذارد. مطالعه آنها بر اهمیت اعتماد و شبکه‌های اجتماعی در ایجاد محیطی مناسب برای مشارکت شهروندی تأکید می‌کند.

همانطور که ادبیات تجربی نشان می‌دهد، در حالی که مطالعات پیشین عمدتاً به ارتباط مستقیم بین سرمایه اجتماعی و مشارکت اجتماعی پرداخته‌اند، این مقاله نقش واسطه‌ای ارزش‌های مدرن در رابطه بین سرمایه اجتماعی و کنش‌گری اجتماعی را بررسی می‌کند. همچنین بررسی موضوع در بستر خاص ایران، با توجه به ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی این کشور؛ این پژوهش را از مطالعاتی که در دیگر کشورها انجام شده است متمایز می‌کند و این تمرکز می‌تواند راهکارهای خاصی را برای مسائل اجتماعی ایران ارائه دهد. بنابراین، اهمیت و ضرورت این پژوهش در تقویت کنش‌گری اجتماعی، ارائه راهکارهای کاربردی برای مسائل ایران و توسعه نظریات موجود می‌باشد.

ادبیات نظری

الف- تاثیر سرمایه اجتماعی بر کنش‌گری اجتماعی

در عصر حاضر، نقش سرمایه اجتماعی در تعامل و مشارکت شهروندان در امور اجتماعی و سیاسی به موضوعی قابل توجه تبدیل شده است. در کتاب معروف «دموکراسی در آمریکا»، توکویل (334-351: 2009) به بررسی دقیق جامعه مدنی و نقش کلیدی انجمن‌ها و گروه‌های داوطلبانه در تقویت دموکراسی و مشارکت شهروندان پرداخته است. از نگاه توکویل، این نهادهای مدنی می‌توانند سرمایه اجتماعی را افزایش دهند و به تحکیم

کنش‌های مدنی کمک شایانی نمایند. او معتقد است که انجمن‌های مدنی به‌عنوان واسطه‌ای میان فرد و دولت عمل می‌کنند و موجب مشارکت هرچه بیشتر شهروندان در امور عمومی می‌شوند. این سازمان‌ها علاوه بر ایفای نقش نظارتی بر دولت، به تقویت همبستگی اجتماعی و ارتقای احساس مسئولیت‌پذیری شهروندان منجر می‌گردند. بر این اساس، توکویل آنها را ضامن پایداری نظام دموکراتیک به‌شمار می‌آورد. در همین راستا، از نظر پاتنام (19-16: 2000)، سرمایه اجتماعی شامل شبکه‌های اجتماعی، هنجارهای متقابل و اعتماد اجتماعی است که زمینه همکاری و مشارکت جمعی را فراهم می‌آورد. او استدلال می‌کند که کاهش سرمایه اجتماعی در جوامع مدرن، به کاهش مشارکت مدنی و افت اعتماد میان افراد انجامیده است. او معتقد است که سرمایه اجتماعی نه تنها موجب تسهیل همکاری‌های جمعی می‌شود، بلکه زیربنای توسعه پایدار و مشارکت فعال شهروندان در امور عمومی است. بررسی‌های وی نشان می‌دهد که افول سرمایه اجتماعی در جوامع مدرن، چالش‌های جدی را پیش روی این جوامع قرار داده و لزوم بازسازی و تقویت آن را ضروری ساخته است. بوردیو (92-78: 2018) نیز معتقد است که سرمایه اجتماعی می‌تواند به دستیابی به منابع و فرصت‌های بیشتر منجر شود و به تبع آن، بر فعالیت‌های مدنی تأثیر مثبت بگذارد. از دیدگاه بوردیو، سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک عامل مهم در تحقق فعالیت‌های مدنی مطرح است و او این نوع سرمایه را با ایجاد و حفظ روابط اجتماعی مرتبط می‌داند که به نوبه خود به افراد امکان دسترسی به منابع و فرصت‌های بیشتر را می‌دهد. به این ترتیب، سرمایه اجتماعی بر مشارکت شهروندان در امور عمومی تأثیر مثبتی خواهد داشت. همچنین فوکویاما (57-43: 1996) بر این باور است که اعتماد به‌عنوان یک ارزش اجتماعی، نقش بسیار مهمی در توسعه و پیشرفت جوامع ایفا می‌کند. وی استدلال می‌کند جوامعی که سطح بالایی از اعتماد متقابل بین اعضا و نهادها دارند، قادر به همکاری موثرتر و ایجاد ساختارهای اقتصادی و اجتماعی کارآمدتری خواهند بود و این امر به نوبه خود می‌تواند به رشد و توسعه پایدار آن جوامع منجر شود. فوکویاما همچنین بر این نکته تأکید می‌کند که اعتماد می‌تواند به‌عنوان یک

سرمایه اجتماعی، باعث افزایش مشارکت شهروندان در امور اجتماعی و سیاسی شده و در نتیجه موجب تقویت بنیان‌های دموکراسی گردد.

لین (1999: 28-51) در پژوهش خود نشان می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی می‌توانند تأثیر قابل توجهی بر میزان مشارکت شهروندان در فعالیت‌های مدنی داشته باشند. این نظریه بر این اصل استوار است که افراد با قرارگیری در شبکه‌های اجتماعی گسترده‌تر و پیچیده‌تر، به میزان بیشتری در امور اجتماعی مشارکت می‌کنند. چگونگی این تأثیرگذاری بدین صورت است که این شبکه‌ها، اعم از ارتباطات مستقیم و غیرمستقیم (از طریق دوستان)، افراد را ترغیب به مشارکت در فعالیت‌های مدنی می‌کنند. به عبارت دیگر، پیوندهای اجتماعی موجود در این شبکه‌ها، تعهد و مسئولیت افراد را نسبت به جامعه افزایش داده و زمینه‌ساز مشارکت بیشتر آنان در امور اجتماعی می‌شود. ولمان (-6: 2018) نیز معتقد است که سرمایه اجتماعی می‌تواند به تقویت روابط اجتماعی و افزایش مشارکت مدنی منجر شود. از دیدگاه ولمان سرمایه اجتماعی به عنوان مجموعه‌ای از منابع موجود در شبکه‌های اجتماعی، به پیوندهای اجتماعی و اعتماد میان افراد اشاره دارد و این منابع می‌توانند به بهبود همکاری و هماهنگی در جامعه کمک کنند و از این طریق، موجب تقویت روابط اجتماعی و افزایش مشارکت مدنی شوند. مطالعات استروم (2015: 184) نیز در زمینه مدیریت منابع مشترک، بر اهمیت نقش نهادهای محلی و سرمایه اجتماعی در این فرایند تأکید دارد. وی معتقد است که سرمایه اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز تقویت کنش‌های مدنی و همکاری‌های جمعی باشد. در واقع نهادهای محلی با برقراری پیوندهای اجتماعی و تسهیل تعاملات میان اعضای جامعه، توانایی مدیریت منابع مشترک را افزایش می‌دهند. این نهادها با ایجاد اعتماد متقابل و هنجارهای همکاری، موجب تقویت هویت جمعی و تعلق مشترک شده و در نتیجه، مشارکت شهروندان در حفظ و نگهداری منابع را تسهیل می‌کنند. نوریس (2001: 107) به بررسی نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات و سرمایه اجتماعی در تقویت کنش‌های مدنی پرداخته است. وی معتقد است که سرمایه اجتماعی می‌تواند منجر به افزایش مشارکت اجتماعی و آگاهی سیاسی شود. آنچه نوریس در این خصوص مطرح می‌کند، حاکی از آن است که فناوری اطلاعات و ارتباطات

به عنوان ابزاری برای تسهیل تعاملات اجتماعی و گسترش شبکه‌های اجتماعی عمل می‌کند و این امر خود می‌تواند منجر به شکل‌گیری و تقویت سرمایه اجتماعی گردد و سرمایه اجتماعی نیز به نوبه خود با افزایش مشارکت شهروندان در فعالیت‌های مدنی و سیاسی، به ارتقای آگاهی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی آنان کمک خواهد کرد. هالپرن (-6: 2005) (8) نیز به تأمل در نقش سرمایه اجتماعی در تقویت فعالیت‌های مدنی پرداخته است و معتقد است که سرمایه اجتماعی می‌تواند به تحکیم روابط اجتماعی و افزایش همکاری‌های جمعی بینجامد. هالپرن استدلال می‌کند که سرمایه اجتماعی می‌تواند به عنوان یک منبع مهم برای تقویت فعالیت‌های مدنی و بهبود کیفیت زندگی افراد مورد توجه قرار گیرد. وی معتقد است که با افزایش سرمایه اجتماعی افقی، مشارکت شهروندان در امور اجتماعی و سیاسی نیز افزایش خواهد یافت و این امر به نوبه خود به ایجاد جوامع پایدارتر و کارآمدتر منجر خواهد شد. سامپسن (370-372: 2012) به بررسی پیوند میان سرمایه اجتماعی و پویایی‌های شهری می‌پردازد و استدلال می‌کند که سرمایه اجتماعی شامل شبکه‌های اجتماعی، اعتماد و مشارکت شهروندان در امور محله‌ای است. این سرمایه اجتماعی می‌تواند منجر به تقویت کنش‌های مدنی و همبستگی اجتماعی شود و در نتیجه، کیفیت زندگی را ارتقا دهد. از دیدگاه سامپسن، محله‌های شهری نه تنها واحدهای جغرافیایی، بلکه پیوندهای اجتماعی و شبکه‌های حمایتی هستند که بر زندگی روزمره شهروندان تأثیر می‌گذارند.

در سال‌های اخیر نیز مطالعه انجام شده توسط ورن و همکاران (163-175: 2015) به بررسی نقش سرمایه اجتماعی در رفتار کنش‌گری اجتماعی آنلاین می‌پردازد. بر اساس نتایج این پژوهش عواملی چون تعاملات اجتماعی، اعتماد و زبان مشترک می‌توانند در تأثیرگذاری بر رفتار کنش‌گری اجتماعی آنلاین نقش داشته باشند. تعاملات اجتماعی به ایجاد پیوندهای اجتماعی و گسترش شبکه ارتباطی افراد کمک می‌کند و این پیوندها و شبکه ارتباطی، زمینه را برای انتقال اطلاعات، ایده‌ها و هنجارهای مرتبط با مشارکت اجتماعی فراهم می‌آورند. در نتیجه افراد با مشارکت در این تعاملات، به درک مشترک و اعتماد بیشتری دست می‌یابند که خود به افزایش احتمال مشارکت در کنش‌های مدنی

آنلاین منتهی می‌شود. کراسنی و همکاران (2015: 1-23) نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی می‌تواند به عنوان یک عامل مهم در توسعه اجتماعی عمل کند و در حوزه محیط زیست، سرمایه اجتماعی می‌تواند به شکل‌گیری مشارکت‌های مدنی و همکاری‌های گروهی برای حفاظت از منابع طبیعی کمک کند. در مجموع، مطالعه کراسنی نشان می‌دهد که توجه به سرمایه اجتماعی و تقویت آن در میان جوانان می‌تواند به ارتقای آموزش محیط زیست و تحقق مشارکت‌های مؤثر در حوزه محیط زیست کمک کند. دال (2017: 1250-1269) معتقد است که عضویت در انجمن‌ها و گروه‌های مختلف می‌تواند منجر به افزایش علاقه و درگیری سیاسی در میان نوجوانان شود. مطالعه دال نشان می‌دهد که حضور و عضویت فعال در انجمن‌ها و سازمان‌های مدنی می‌تواند منجر به افزایش علاقه و آگاهی سیاسی در نوجوانان شود و این یافته بیانگر اهمیت ایجاد فرصت‌های مشارکت مدنی برای جوانان است تا بتوانند در فرایندهای اجتماعی و سیاسی درگیر شده و نگرش‌ها و مهارت‌های سیاسی خود را توسعه دهند. هنی (2018: 97-119) استدلال می‌کند که شبکه‌های اجتماعی می‌توانند به عنوان ابزاری برای تقویت مشارکت شهروندان در فعالیت‌های اجتماعی و مدنی پس از رویدادهای فاجعه‌آمیز عمل کنند. در شرایط بحرانی پس از وقوع فاجعه، سرمایه اجتماعی می‌تواند نقش مهمی در ایجاد پیوندهای اجتماعی، هماهنگی و همکاری میان شهروندان برای مقابله با چالش‌های ناشی از فاجعه ایفا کند و این امر به ایجاد هماهنگی، تبادل اطلاعات و همکاری میان شهروندان کمک می‌کند تا بتوانند به طور موثرتری به مقابله با پیامدهای فاجعه بپردازند. همچنین لیو و همکاران (2024: 82-96) معتقدند که سرمایه اجتماعی محله‌ای می‌تواند رفتار رای‌دهی را تقویت کند. در این راستا او استدلال می‌کند که در محلات با سرمایه اجتماعی بالاتر، ساکنان بیشتر به یکدیگر اعتماد دارند و روابط نزدیکی با هم برقرار کرده‌اند و این ارتباطات و اعتماد متقابل، زمینه را برای مشارکت اجتماعی بیشتر فراهم می‌کند.

ب- نقش میانجی ارزش‌های فرهنگی

به نظر می‌رسد نظریات مختلفی وجود دارد که استدلال می‌کنند ارزش‌های فرهنگی می‌توانند در رابطه پدیده‌های مختلف اجتماعی با یکدیگر، نقش میانجی مهمی را بازی

کنند. استروس (1974: 571) بر اهمیت ساختارهای فرهنگی و ذهنی در شکل‌دهی به روابط اجتماعی تأکید دارد. از نظر وی، ارزش‌های فرهنگی ساختارهای زیربنایی هستند که رفتارها و تعاملات اجتماعی را هدایت می‌کنند و بدین ترتیب، ساختارهای فکری و فرهنگی نقش کلیدی در سازماندهی و تفسیر جهان اجتماعی ایفا می‌کنند. به باور استروس، درک ساختارهای ذهنی و فرهنگی جوامع مختلف می‌تواند به درک بهتر تنوع فرهنگی و الگوهای رفتاری انسان‌ها کمک کند. از نظر وبر (1925-102: 2001)، ارزش‌های فرهنگی می‌توانند به عنوان عامل میانجی در تضادهای اجتماعی و اقتصادی عمل کنند. این موضوع بیشتر در تحلیل وبر از نقش اخلاق زاهدانه پروتستانی در شکل‌گیری نظام‌های اقتصادی مطرح می‌شود. او نشان می‌دهد که چگونه ارزش‌های مذهبی مانند انضباط و اخلاق کاری، نگرش عقلانی نسبت به کار ایجاد کرده‌اند که در نهایت به ظهور سرمایه‌داری مدرن منجر شده و بین نگرانی‌های دینی و دنیوی نقش واسطه‌ای ایفا کرده است که خود در ایجاد و مدیریت دینامیک‌های اجتماعی و اقتصادی مؤثر بوده است. پارسونز (1929-203: 2013) نیز بر نقش مهم ارزش‌های فرهنگی در تضمین ثبات و همبستگی اجتماعی تأکید دارد. او معتقد است که این ارزش‌ها به عنوان مکانیزم‌هایی برای کنترل و هماهنگی اجزای متفاوت جامعه عمل می‌کنند و موجب هماهنگی و همکاری آنان می‌شوند و به این ترتیب به ثبات و یکپارچگی اجتماعی کمک می‌کنند. در نتیجه، نظریه وی بر نقش کلیدی ارزش‌های فرهنگی در اداره و تنظیم جوامع انسانی تأکید دارد. گیدنز (1920-6: 2011) با استفاده از دیدگاه جهانی‌شدن، استدلال می‌کند که جهانی‌شدن باعث تغییر و تطور ارزش‌های فرهنگی می‌شود و این تغییرات بر روابط اجتماعی تأثیر می‌گذارد. به عبارت دیگر با گسترش جریان‌های فرهنگی فراملی، مرزهای فرهنگی کمرنگ شده و فرهنگ‌های محلی در معرض تأثیر فرهنگ‌های جهانی قرار می‌گیرند. این نظریه به بررسی چگونگی تأثیرپذیری فرهنگ‌های محلی از جریان‌های فرهنگی جهانی و همچنین تأثیر این تغییرات بر روابط اجتماعی می‌پردازد.

برخی از محققان دیگر با معادل گرفتن ارزش‌های فرهنگی با ارزش‌های مدرن از قبیل ارزش‌های سکولار و رهایی، نقش این متغیرها را در پدیده‌های اجتماعی بررسی کرده‌اند.

در این راستا، اینگلهارت (65-66: 2020) بر این باور است که توسعه اقتصادی و اجتماعی، منجر به تحولات ارزشی در جوامع می‌شود و این تغییرات نقش مهمی در دگرگونی‌های اجتماعی دارند. این نظریه همچنین ابعاد مختلف مدرنیزاسیون و تأثیر آن بر ساختارهای اجتماعی را مورد بررسی قرار می‌دهد. در همین راستا نظریه تغییرات ارزشی که توسط *اینگلهارت و ولنزل* (58-76: 2005) مطرح شده است، به بررسی چگونگی تغییر ارزش‌ها در جوامع مختلف با توجه به سطوح توسعه اقتصادی و دموکراتیک می‌پردازد و بیان می‌کند که ارزش‌های سکولار و رهایی‌گرایانه در جوامع با توسعه اقتصادی و دموکراتیک بیشتر رواج دارند و می‌توانند به عنوان میانجی‌هایی در تحولات اجتماعی و سیاسی عمل کنند. همچنین بر اساس نظریه برگر (125-128: 2011) با گسترش آگاهی‌های علمی و بهبود وضعیت اقتصادی جوامع، مردم گرایش بیشتری به ارزش‌های سکولار و دنیوی پیدا می‌کنند. این تغییرات ارزشی می‌تواند بر روابط اجتماعی و ساختارهای سیاسی نیز تأثیرگذار باشد. بر اساس نظریه این اندیشمند، بررسی ارزش‌های مدرن از اهمیت فراوانی برخوردار است، زیرا می‌تواند بر فهم ما از تحولات اجتماعی و فرهنگی جوامع مدرن تأثیر بگذارد و این موضوع به‌ویژه در کشورهایی که هنوز دین نقش برجسته‌ای در زندگی مردم دارد، از اهمیت بیشتری برخوردار است.

حال پرسش اصلی این است که چه عواملی می‌توانند بر ارزش‌های فرهنگی در جوامع تأثیرگذار باشند و این ارزش‌ها با چه مکانیسمی بر کنش اجتماعی شهروندان تأثیر می‌گذارد. در این راستا *رابرت پاتنام* (20-22: 2000) به تحلیل نقش این مفهوم در تقویت ارزش‌های دموکراتیک پرداخته است و بر این اعتقاد است که سرمایه اجتماعی از طریق ایجاد اعتماد و شبکه‌های اجتماعی گسترده، زمینه‌ساز پیشرفت ارزش‌های مدرن می‌شود. به اعتقاد پاتنام، سرمایه اجتماعی با فراهم کردن فضایی برای تعامل و همکاری مشترک میان افراد و گروه‌های مختلف جامعه، موجب افزایش اعتماد و تفاهم متقابل می‌شود و این امر در نهایت به تقویت ارزش‌های مدرن همچون مشارکت، مدارا و احترام به تنوع که اینگلهارت از آن‌ها با مفهوم ارزش‌های رهایی نام می‌برد، منجر خواهد شد. همچنین گسترش شبکه‌های اجتماعی متنوع، امکان ظهور و بروز ایده‌های نو و چالش‌برانگیز را

فراهم می‌آورد که می‌تواند به تضعیف بنیان‌های سنتی و مذهبی و تقویت ارزش‌های سکولار کمک کند و با گسترش چنین ارزش‌های مدرنی، بسترهای لازم برای تقویت کنش‌گری اجتماعی و سیاسی شهروندان گسترش پیدا می‌کند.

به نظر می‌رسد این امر در کشورهای اسلامی که در آن ارزش‌ها و هنجارهای سنتی غالب است، به گونه‌ای دیگر اتفاق می‌افتد. سرمایه اجتماعی به مجموعه‌ای از شبکه‌های اجتماعی، هنجارها و اعتماد میان افراد و گروه‌ها اشاره دارد که تسهیل‌کننده همکاری و هماهنگی در جامعه است (Putnam, 2020: 19-20). این شبکه‌ها و هنجارها معمولاً منجر به همکاری و هماهنگی شده و پایه‌ای برای توسعه نقش مردم در جامعه محسوب می‌شوند (Colman, 1988: 95-120). اما در جوامع اسلامی، سرمایه اجتماعی می‌تواند به‌طور غیرمستقیم و از طریق کاهش و نه افزایش ارزش‌های مدرن، موجب افزایش کنش اجتماعی و مدنی شهروندان شود. در این راستا، نادر هاشمی (2009: 23-67) به بررسی رابطه میان اسلام، سکولاریسم و دموکراسی پرداخته و استدلال می‌کند که جوامع اسلامی می‌توانند با تکیه بر ارزش‌های دینی بومی خود، به جای مدل‌های مدرن غربی به توسعه و مشارکت مدنی دست یابند. او معتقد است که رسیدن به توسعه و دموکراسی صرفاً از طریق نهادهای دینی و فرهنگی سنی خود جوامع اسلامی و نه از طریق هنجارهای مدرنیته امکان‌پذیر است. همچنین عبدالله النعیم (2010: 267-293) به بررسی تعامل میان اسلام و دولت سکولار پرداخته و استدلال می‌کند که سرمایه اجتماعی در جوامع اسلامی می‌تواند از طریق نهادها و ارزش‌های دینی و سنتی به فعالیت اجتماعی و مدنی کمک کند. بنابراین او نشان می‌دهد که چگونه ارزش‌های مدنی اسلامی می‌توانند بدون تقویت ارزش‌های مدرن، فعالیت‌های مدنی را در این جوامع تقویت کنند. بنابراین فرضیات پژوهش عبارتند از:

* مولفه‌های سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی) به‌طور مستقیم، کنش‌گری اجتماعی را در میان شهروندان افزایش می‌دهند.

* مولفه‌های سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی) به‌طور غیرمستقیم و از طریق کاهش ارزش‌های فرهنگی مدرن، کنش‌گری اجتماعی را افزایش می‌دهند.

روش پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش از نوع کمی و تحلیل داده‌های ثانویه است و برای آزمون فرضیات از حداقل مربعات جزئی با استفاده از نرم‌افزار مدلسازی اسمارت پی.ال.اس استفاده شده است. به منظور آزمون فرضیات پژوهش از موج ۷ داده‌های پیمایش ارزش‌های جهانی^۱ استفاده شده است. داده‌های موج ۷ پیمایش ارزش‌های جهانی یک منبع باارزش برای درک نگرش‌ها و باورهای مردم ایران است که شامل نظرسنجی از ۱۴۹۹ شهروند ایرانی است که از این تعداد ۷۴ درصد شهری و ۲۶ درصد روستایی بودند. همچنین ۵۱ درصد افراد مرد و ۴۹ درصد پاسخگویان زن بودند و میانگین سنی آنان نیز ۳۹/۵ بود. در این اطلاعات در مورد نگرش‌ها و باورهای ایرانیان در مورد مسائل مختلف از جمله دموکراسی، آزادی، مذهب و سایر موضوعات جمع‌آوری شده است. داده‌های موج ۷ پیمایش ارزش‌های جهانی می‌تواند برای پژوهشگران، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان اجتماعی مفید باشد تا بهتر بتوانند نیازها و اولویت‌های مردم را درک کنند و برنامه‌های مناسب برای بهبود وضعیت اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشور طراحی کنند. متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش شامل ۴ متغیر بود که عبارتند از:

اعتماد اجتماعی: در جوامع امروزی، مفهوم اعتماد اجتماعی نقش بسیار مهمی در ایجاد پیوندهای قوی میان افراد و نهادهای اجتماعی ایفا می‌کند و بر اساس دیدگاه پوتنام (146-145: 2000)، اعتماد اجتماعی به عنوان اعتماد عمومی افراد به اعضای جامعه و نهادهای اجتماعی تعریف می‌شود. به منظور سنجش این متغیر ابتدا سوالات مربوط به این متغیر در داده‌های پیمایش ارزش‌های جهانی مورد تحلیل عاملی اکتشافی^۲ قرار گرفتند و بدین ترتیب چهار بعد برای اعتماد اجتماعی ایجاد شد که عبارتند از: **بعد اول:** پنج گویه شامل اعتماد به دولت، احزاب سیاسی، مجلس، سازمان‌های دولتی ارائه خدمات‌دهنده و انتخابات؛ **بعد دوم:** شامل سه گویه اعتماد به نیروهای مسلح، نیروی انتظامی و دادگاه‌ها؛ **بعد سوم:** شامل سه گویه اعتماد به اتحادیه‌های کارگری، دانشگاه‌ها و سازمان‌های محیط

1. WVS

2. Exploratory Factor Analysis

زیست و **بعد چهارم**: شامل چهار گویه اعتماد به مساجد، مطبوعات، تلویزیون و موسسات خیریه می باشد. این متغیر با چهار بعد و مجموعاً پانزده گویه مورد سنجش قرار گرفت.

شبکه های اجتماعی: پوتنام (2020: 16-22)، شبکه های اجتماعی را به عنوان یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی تعریف کرده است و به عقیده وی، شبکه های اجتماعی حاصل روابط شکل گرفته در جامعه و ارتباطات سازماندهی شده میان افراد هستند. به عبارت دیگر، این شبکه ها همچون پل هایی عمل می کنند که افراد و گروه های مختلف را به یکدیگر متصل می سازند و در ایجاد و تقویت پیوندهای اجتماعی نقشی حیاتی ایفا می نمایند. به منظور سنجش این متغیر، ابتدا سوالات مربوط به این متغیر در داده های پیمایش ارزش های جهانی مورد تحلیل عاملی اکتشافی قرار گرفتند و بدین ترتیب دو بعد برای شبکه های اجتماعی ایجاد شد که عبارتند از: **بعد اول**: شامل چهار گویه عضویت در اتحادیه های کارگری، احزاب سیاسی، سازمان های حمایت از مصرف کنندگان و گروه های فعال زنان؛ **بعد دوم**: شامل دو گویه عضویت در موسسات مذهبی و سازمان های خیریه و بشردوستانه است. با توجه به نوع گویه ها می توان استدلال کرد که شبکه های اجتماعی در این پژوهش عمدتاً از نوع پل زننده و ارتباطی هستند.

ارزش های فرهنگی مدرن: ارزش های فرهنگی در داده های پیمایش ارزش های جهانی به مجموعه ای از اعتقادات، ایدئولوژی ها و ارزش هایی اشاره دارد که در یک جامعه و فرهنگ خاص قدرت و تأثیر دارند. *اینگلهارت و ولزل (2005: 28-31)* معتقد هستند که با رشد سطح رفاه، امنیت و آموزش در جوامع، نیازهای فیزیولوژیک افراد برطرف شده و آنان به دنبال تحقق نیازهای عالی تر مانند خودشکوفایی و آزادی فردی هستند و ارزش های فرهنگ سکولار و رهایی، جایگزین ارزش های سنتی و مذهبی می شود. در این راستا به منظور سنجش ارزش های فرهنگی از دو متغیر ارزش های سکولار و ارزش های رهایی در داده های پیمایش ارزش های جهانی استفاده شده است. ارزش های سکولار در داده های پیمایش ارزش های جهانی به مجموعه ای از ارزش ها و اعتقاداتی اشاره دارند که معمولاً بر پایه عقل و منطق و بدون تأثیر مذهب، مورد قبول و ترویج قرار می گیرند. در داده های پیمایش؛ ارزش های جهانی با ترکیب شاخص های سرکشی، بی اعتقادی، نسبی گرایی،

شک‌گرایی شاخصی با عنوان Sacseval ایجاد شده که ارزش‌های سکولار را مورد سنجش قرار می‌دهد. همچنین ارزش‌های رهایی به نگرش‌ها و باورهای اشاره دارد که بر بیان خود، خودمختاری و حقوق فردی تأکید دارند و با ترکیب شاخص‌های آزادی سبک زندگی، برابری جنسیتی، استقلال شخصی و اولویت صدای مردم متغیری با عنوان Resemaval ایجاد شده است که ارزش‌های رهایی را مورد سنجش قرار می‌دهد. **کنش‌گری اجتماعی**^۱: کنشگری اجتماعی به اقدامات عمدی افراد، گروه‌ها یا سازمان‌ها برای ترویج، مقاومت یا هدایت تغییرات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی یا محیطی اشاره دارد که این اقدامات ناشی از تمایل به پرداختن به مسائل اجتماعی، بی‌عدالتی‌ها یا نابرابری‌ها و ایجاد تحول مثبت در جامعه است (Inglehart & Welzel, 2005: 224-225). استدلال می‌شود که کنش‌گری اجتماعی مانند هر پدیده اجتماعی دارای دو جنبه ذهنی و عینی است؛ جنبه ذهنی کنش‌گری اجتماعی شامل انگیزه‌ها، نگرش‌ها و باورهای فرد است که موجب بروز رفتار وی می‌شود. در حالی که جنبه عینی کنش اجتماعی شامل رفتار خارجی و قابل مشاهده فرد در تعامل با دیگران است. در این پژوهش که بر روی جنبه‌های عینی تأکید شده است، به منظور سنجش این متغیر از ۴ گویه استفاده شده بود اما بعد از بررسی پایایی و روایی سوالات، دو مورد از گویه‌ها حذف شد و این متغیر با دو گویه تشویق دیگران برای انجام اقداماتی در رابطه با مسائل سیاسی و تشویق دیگران به رای دادن مورد سنجش قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش، هدف اصلی؛ آزمون فرضیات می‌باشد و برای این منظور ابتدا آمار توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش ارائه می‌شود تا ویژگی‌های داده‌ها مشخص گردد. سپس مدل‌های اندازه‌گیری متغیرها مورد ارزیابی قرار گرفته تا روایی و پایایی ابزار اندازه‌گیری تأیید شود و در پایان با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی و نرم‌افزار اسمارت پی.ال.اس. فرضیات پژوهش مورد آزمون قرار گرفتند.

جدول ۱- نتایج آمار توصیفی، بارهای عاملی، روایی هم‌گرا و پایایی ترکیبی

پایایی ترکیبی	میانگین واریانس استخراج شده	بار عاملی	انحراف استاندارد	میانگین	رتبه	تفسیر
		۰/۸۱			بعد ۱	اعتماد اجتماعی
		۰/۸۱			بعد ۲	
۰/۵۶	۰/۸۳	۰/۵۲	۲/۹۶	۲/۹۰	بعد ۳	
		۰/۸۰			بعد ۴	
۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۴۲	۰/۲۵	۰/۳۴	بعد ۱	شبکه‌های اجتماعی
		۰/۹۸			بعد ۲	
۰/۶۴	۰/۷۷	۰/۹۲	۰/۲۳	۰/۲۵	سکولار	ارزش‌های فرهنگی
		۰/۶۵	۰/۳۲	۰/۳۳	رهایی	
۰/۶۴	۰/۷۷	۰/۶۰	۰/۶۷	۲/۱۶	Q215	کنش‌گری اجتماعی
		۰/۹۶			Q216	

نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها در جدول شماره ۱ نشان می‌دهد که اعتماد اجتماعی دارای میانگین ۲/۹۰ و بارهای عاملی بیش از ۰/۵۲، میانگین واریانس استخراج شده ۰/۸۳ و پایایی ترکیبی ۰/۵۶ می‌باشد و این بدان معناست که این متغیر به خوبی توسط گویه‌های مربوطه سنجیده شده و از قابلیت اعتماد مناسبی برخوردار است. شبکه‌های اجتماعی دارای میانگین ۰/۳۴ و بارهای عاملی بیش از ۰/۴۲، میانگین واریانس استخراج شده ۰/۷۱ و پایایی ترکیبی ۰/۵۸ است و نتایج نشان می‌دهد که این متغیر نیز به خوبی اندازه‌گیری شده و از پایایی قابل قبولی برخوردار است. در مولفه‌های ارزش‌های فرهنگی، ارزش‌های سکولار با میانگین ۰/۲۵ و ارزش‌های رهایی با میانگین ۰/۳۳ و بار عاملی بالاتر از ۰/۶۵، میانگین واریانس استخراج شده ۰/۷۷ و پایایی ترکیبی ۰/۶۴ حاکی از آن است که این متغیر نیز به خوبی سنجیده شده و از روایی و پایایی مناسبی برخوردار است. در نهایت، متغیر کنشگری اجتماعی با میانگین ۲/۱۶ و بارهای عاملی بالاتر از ۰/۶۰ دارای میانگین واریانس استخراج شده ۰/۷۷ و پایایی ترکیبی ۰/۶۴ است و این نتایج نشان می‌دهد که این متغیر نیز به خوبی

اندازه‌گیری شده و از ویژگی‌های مناسبی برخوردار است. در مجموع، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که ابزار مورد استفاده برای سنجش متغیرهای مذکور دارای روایی و پایایی قابل قبولی هستند.

جدول ۲- آزمون فورنل- لاکر پس از جایگذاری مقادیر جذر متوسط واریانس استخراج شده

ارزش‌های فرهنگی	اعتماد اجتماعی	شبکه‌های اجتماعی	کنش‌گری اجتماعی
ارزش‌های فرهنگی	۰/۸۰		
اعتماد اجتماعی	-۰/۶۲	۰/۷۵	
شبکه‌های اجتماعی	-۰/۲۱	۰/۲۳	۰/۷۵
کنش‌گری اجتماعی	-۰/۳۲	۰/۳۵	۰/۱۷
			۰/۸۰

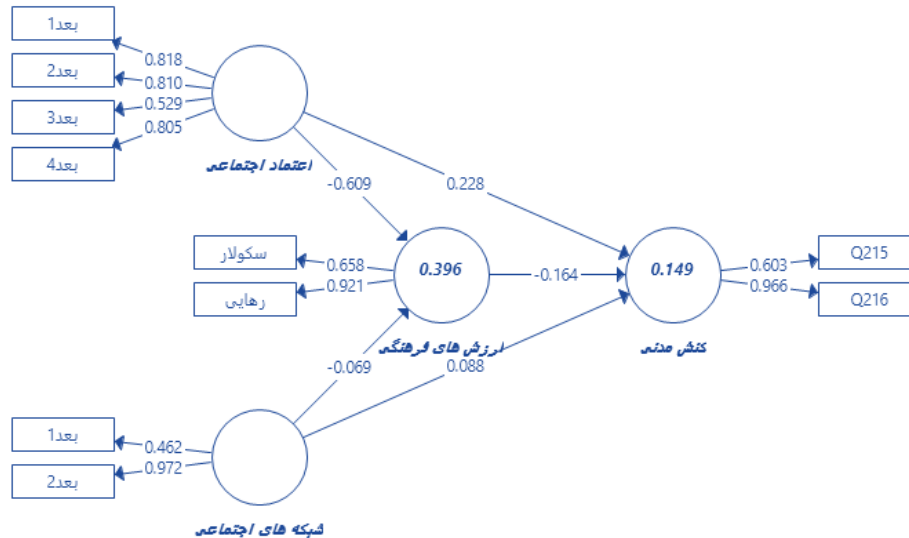
جدول شماره ۲ به بررسی روایی و اگرایی متغیرهای پژوهش می‌پردازد. مقادیر برآورد شده در جدول ۲ نشان می‌دهد که سازه‌ها در مدل، با شاخص‌های خود در مقایسه با سازه‌های دیگر، تعامل بیشتری دارند و به بیان دیگر، روایی و اگرایی مدل در حد مناسبی است. از سوی دیگر، برای برازش مدل از شاخص ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد^۱ استفاده شد که میزان ۰/۰۸ برای این شاخص نشان می‌دهد که این شاخص از میزان مناسبی برخوردار است.

شکل شماره ۱ به ضرایب تاثیر متغیرهای پژوهش و همچنین ضریب تعیین متغیرها می‌پردازد. همانطور که نتایج نشان می‌دهد اعتماد اجتماعی بر ارزش‌های فرهنگی تأثیر منفی داشته (۰/۶۰-)، اما به طور مستقیم تأثیر مثبتی بر کنش‌گری اجتماعی دارد (۰/۲۲) و این نشان می‌دهد که اگرچه اعتماد اجتماعی ممکن است ارزش‌های فرهنگی را تضعیف کند، اما می‌تواند به طور مستقیم به افزایش کنش‌گری اجتماعی منجر شود. از سوی دیگر، نتایج نشان می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی تأثیر منفی ضعیفی بر ارزش‌های فرهنگی (۰/۰۶-) و تأثیر مثبت ضعیفی بر کنش‌گری اجتماعی دارند (۰/۰۸). سرانجام، یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که ارزش‌های فرهنگی تأثیر منفی بر کنش‌گری اجتماعی دارند (۰/۱۶)

1. SRMR

که نشان می‌دهد افزایش ارزش‌های فرهنگی سکولار و رهایی ممکن است به کاهش کنش‌گری اجتماعی منجر شود.

شکل ۱- ضرایب مربوط به فرضیات پژوهش

جدول ۳- ضرایب معناداری t مربوط به فرضیات اصلی

متغیر مستقل	متغیر میانجی	متغیر وابسته	T	سطح معنی‌داری
اعتماد اجتماعی		ارزش‌های فرهنگی	۳۷/۱۲	۰/۰۰
شبکه‌های اجتماعی		ارزش‌های فرهنگی	۳/۳۲	۰/۰۰
اعتماد اجتماعی		کنش‌گری اجتماعی	۶/۴۶	۰/۰۰
شبکه‌های اجتماعی		کنش‌گری اجتماعی	۳/۷۳	۰/۰۰
ارزش‌های فرهنگی		کنش‌گری اجتماعی	۴/۷۳	۰/۰۰
اعتماد اجتماعی	ارزش‌های فرهنگی	کنش‌گری اجتماعی	۴/۶۷	۰/۰۰
شبکه‌های اجتماعی	ارزش‌های فرهنگی	کنش‌گری اجتماعی	۲/۵۹	۰/۰۱

جدول شماره ۳ نتایج معناداری تجزیه و تحلیل آماری مدل‌سازی معادلات ساختاری را ارائه می‌دهد و بر اساس اطلاعات ارائه شده، تفسیر ضرایب مسیر، مقادیر t و سطح معنی‌داری برای روابط مختلف به شرح زیر است: اولاً، اعتماد اجتماعی تأثیر منفی و معنی‌داری بر ارزش‌های فرهنگی داشته، اما تأثیر مثبت و معنی‌داری بر کنش‌گری اجتماعی

دارد؛ این نشان می‌دهد که اعتماد اجتماعی به‌طور مستقیم می‌تواند کنش‌گری اجتماعی را به‌طور معنی‌داری افزایش دهد. دوم اینکه، شبکه‌های اجتماعی در حالیکه تأثیر منفی و معنی‌داری بر ارزش‌های فرهنگی داشته ولی تأثیر مثبت معنی‌داری بر کنش‌گری اجتماعی دارند؛ این نشان می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی تغییرات کم ولی معنی‌داری در این زمینه ایجاد می‌کند. سوم اینکه، ارزش‌های فرهنگی تأثیر منفی بر کنش‌گری اجتماعی دارند که نشان می‌دهد افزایش ارزش‌های فرهنگی به‌طور معنی‌داری به کاهش کنش‌گری اجتماعی منجر شود. از طرف دیگر، نتایج تأثیرات غیرمستقیم نشان می‌دهد که اعتماد اجتماعی تأثیر غیرمستقیم و معناداری بر کنش‌گری اجتماعی از طریق ارزش‌های فرهنگی دارد و این رابطه به این معناست که اعتماد اجتماعی با کاهش ارزش‌های فرهنگی، به افزایش کنش‌گری اجتماعی کمک می‌کند. سرانجام، شبکه‌های اجتماعی نیز تأثیر غیرمستقیم و معناداری بر کنش‌گری اجتماعی از طریق ارزش‌های فرهنگی دارند، اما این تأثیر ضعیف‌تر از تأثیر اعتماد اجتماعی است و این نشان می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی نیز به‌طور غیرمستقیم و از طریق ارزش‌های فرهنگی، می‌توانند کنش‌گری اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده و آن را افزایش دهند.

نتیجه‌گیری

این پژوهش به بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر کنش‌گری اجتماعی شهروندان ایرانی از طریق ارزش‌های فرهنگی پرداخته است. سرمایه اجتماعی به‌عنوان مجموعه‌ای از هنجارها و شبکه‌های اجتماعی مؤثر در افزایش همکاری و هماهنگی میان اعضای جامعه تعریف می‌شود. همچنین ارزش‌های فرهنگی به‌عنوان مجموعه‌ای از باورها، هنجارها و رویه‌های رفتاری در جامعه؛ نقش مهمی در شکل‌گیری و هدایت رفتارهای مدنی ایفا می‌کنند. در این پژوهش، منظور از ارزش‌های فرهنگی عمدتاً ارزش‌های سکولار و رهایی است که توسط اینگلهارت و ولزل (۲۰۰۵) مورد تأکید قرار گرفته است.

نتایج پژوهش همسو با نظریات توکویل (۲۰۰۹)، پاتنام (۲۰۰۳)، استروم (۱۹۹۰) و دیگران نشان می‌دهند که اعتماد اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی از عوامل مهم تأثیرگذار بر کنش‌گری اجتماعی شهروندان هستند. اعتماد اجتماعی به‌عنوان یکی از ابعاد اصلی

سرمایه اجتماعی، زمینه لازم برای مشارکت شهروندان در فعالیت‌های مدنی را فراهم می‌کند و افراد با سطح بالای اعتماد اجتماعی، تمایل بیشتری به همکاری و مشارکت در امور جمعی دارند. همچنین شبکه‌های اجتماعی با فراهم کردن زمینه‌های تعامل و تبادل اطلاعات، موجب ارتقای مشارکت آنان در کنش‌گری اجتماعی می‌شوند. بنابراین در جوامعی که شبکه‌های اجتماعی قوی و اعتماد متقابل میان افراد وجود دارد، همکاری‌ها و فعالیت‌های جمعی به راحتی شکل می‌گیرد. این امر ناشی از آن است که هنجارهای مشترک و احساس تعلق به یک گروه، افراد را به همکاری و مشارکت در امور اجتماعی ترغیب می‌کند. در واقع، سرمایه اجتماعی به عنوان یک منبع قوی برای بسیج اجتماعی و فعالیت‌های مدنی عمل می‌کند.

در مورد ایران نیز باید گفت که سرمایه اجتماعی رسمی و محلی، نقش مهمی در ساختار اجتماعی ایفا می‌کند و این نوع از سرمایه‌های اجتماعی می‌تواند به عنوان یک پتانسیل قوی برای تقویت کنش‌های مدنی شهروندان مورد استفاده قرار گیرد. زمانی که افراد در یک جامعه به یکدیگر اعتماد داشته و از هنجارها و ارزش‌های مشترک برخوردارند، تمایل بیشتری برای مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و مدنی از خود نشان می‌دهند. با افزایش تعاملات و اعتماد میان شهروندان، انگیزه‌ها و توانایی‌ها برای مشارکت در مسائل عمومی و بهبود شرایط اجتماعی نیز افزایش می‌یابد و در نهایت، این امر منجر به تقویت دموکراسی و توسعه پایدار در جامعه خواهد شد. بنابراین، سرمایه اجتماعی در ایران می‌تواند به عنوان یک بستر مناسب برای ظهور و گسترش کنش‌های مدنی شهروندان عمل کند.

همچنین نتایج همسو با نظریات گیدنز (۲۰۱۱)، برگر (۲۰۱۱)، تدوری و روبینسون (۲۰۱۹) نشان می‌دهد که در این فرایند، نقش میانجی ارزش‌های فرهنگی نیز بسیار برجسته است. در جوامعی که ارزش‌های فرهنگ مدرن در حال گسترش هستند، سرمایه اجتماعی می‌تواند به افزایش کنش‌گری اجتماعی منجر شود. در ایران با توجه به ویژگی‌های خاص فرهنگی و اجتماعی، سرمایه اجتماعی ممکن است به طور غیرمستقیم با کاهش برخی از تأثیرات منفی ارزش‌های مدرن، به افزایش کنش‌گری اجتماعی شهروندان کمک کند.

به عبارت دیگر در جامعه‌ای که تحت تاثیر سرمایه اجتماعی، موضوعاتی مانند پیوندهای اجتماعی و اعتماد متقابل اهمیت بیشتری دارند، افراد به جای تمرکز بر منافع فردی ناشی از ارزش‌های مدرن، بیشتر به دنبال منافع جمعی هستند و این تغییر در اولویت‌ها می‌تواند تمایل به مشارکت در فعالیت‌های مدنی و اجتماعی را افزایش دهد. بنابراین، در ایران، تقویت روابط اجتماعی و تأکید بر ارزش‌های فرهنگی که ریشه در همکاری، همبستگی و حمایت متقابل بین افراد دارند، می‌تواند زمینه‌ساز افزایش کنش‌های مدنی و مشارکت فعالانه در امور عمومی شود و این فرایند نه تنها به تقویت جامعه مدنی کمک می‌کند، بلکه می‌تواند منجر به توسعه اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی اجتماعی شهروندان شود.

در عصر حاضر، مشارکت شهروندان در امور اجتماعی و سیاسی به عنوان یکی از شاخص‌های اصلی کارآمدی حکومت‌ها و بلوغ دموکراسی در نظر گرفته می‌شود. افزایش میزان مشارکت مدنی شهروندان نه تنها به تقویت گفت‌وگو و رویه‌های دموکراتیک در جامعه کمک می‌کند، بلکه در بهبود روابط بین فردی، افزایش اعتماد اجتماعی و تحقق عدالت اجتماعی نیز نقش مؤثری ایفا می‌نماید. در این راستا، نتایج پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی و ارزش‌های فرهنگی به طور چشمگیری بر میزان مشارکت اجتماعی و مدنی شهروندان تأثیر می‌گذارند، به طوری که در جوامعی که سرمایه اجتماعی بالاتر و ارزش‌های فرهنگی همچون اعتماد، همبستگی و مشارکت در آن‌ها نهادینه‌تر است، شاهد سطح بالاتری از مشارکت شهروندان در امور اجتماعی و سیاسی هستیم. با توجه به این نتایج، پژوهشگران و سیاست‌گذاران می‌توانند از این بینش‌ها برای تقویت مشارکت مدنی و بهبود روابط اجتماعی در جوامع مختلف بهره‌برداری کنند. به ویژه در جوامعی با ارزش‌های سنتی، تأکید بر سرمایه اجتماعی و تقویت هنجارها و ارزش‌های دینی می‌تواند به افزایش مشارکت اجتماعی و مدنی کمک کند. به طور کلی، توجه به نقش سرمایه اجتماعی و ارزش‌های فرهنگی در شکل‌دهی به کنش‌های مدنی می‌تواند راهگشای تدوین سیاست‌های مؤثرتر در زمینه ارتقای مشارکت شهروندان و تقویت ساختارهای اجتماعی باشد.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Mahmoodreza Rahbar
Ghazi

<https://orcid.org/0000-0003-3835-2581>

Morteza Ebrahimi

<https://orcid.org/0000-0009-4021-7907>

Reza Mahmoodoghli

<https://orcid.org/0000-0002-1111-3612>

منابع

- نجفی، محمدجواد؛ معصومی راد، رضا و شهبازی، مظفرالدین، (۱۳۹۹)، «بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی در بین شهروندان شهر کرمانشاه»، *جامعه‌شناسی سیاسی ایران*، دوره ۳، شماره ۲، صص ۱۳۱-۱۵۵، 10.30510/psi.2020.117698.
- حبیب پور، کرم و موسوی خورشیدی، سید حمیدرضا، (۱۳۹۵)، «رابطه بین سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی (مطالعه موردی: شهروندان قم)»، *فصلنامه رفاه اجتماعی*، دوره ۱۶، شماره ۶۲، صص ۳۵۹-۳۹۱. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-2684-fa.html>.
- خلیفه سلطانی، مرضیه؛ گودرزی، محمود و دهقان قهفرخی، امین، (۱۴۰۲)، «الگوی ارتباطی سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی با مشارکت اجتماعی سلبیتی‌های ورزشی با میانجی‌گری مسئولیت‌پذیری اجتماعی»، *مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش*، دوره ۱۰، شماره ۱، صص ۵۳-۶۹. <https://doi.org/10.30473/fmss.2023.65045.2464>.
- رهبرقازی، محمودرضا؛ جعفری، زهرا و نسیم کردعلیوند، (۱۴۰۰)، «تاثیر سرمایه اجتماعی بر گرایش به مردم‌سالاری (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه اصفهان)»، *دانش سیاسی*، دوره ۱۷، شماره ۲، صص ۳۵۷-۳۸۲. <https://doi.org/10.30497/pkn.2021.239138.2724>.
- فرهادی، محمد، (۱۳۹۷)، «سرمایه‌ها و مشارکت اجتماعی در فضای دانشجویی»، *فصلنامه جامعه‌پژوهی فرهنگی*، دوره ۹، شماره ۱، صص ۱۰۱-۱۳۲. https://socialstudy.ihcs.ac.ir/article_3316.html?lang=fa.

- کرمانی حسین، پاکدامن، یوسف، (۱۳۹۵)، «مطالعه رابطه بین سرمایه اجتماعی کاربران ایران در فیس بوک و مشارکت مدن آنها در دنیای واقعی»، *فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی*، دوره ۲۳، شماره ۸۷، ص ۹، <https://doi.org/10.22082/cr.2016.23252>.

References

- An-Na'im, Abdullahi Ahmed, (2010), *Islam and the Secular State: Negotiating the Future of Shari'a*, United States: Harvard University Press.
- Berger, Peter L, (2011), "The Sacred Canopy: Elements of a Sociological Theory of Religion", New York: Open Road Media.
- Bourdieu, Pierre, (2018), The Forms of Capital. In Mark Granovetter (Eds.), *The Sociology of Economic Life*, New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429494338>.
- Brewer, Gene, (2003), "Building Social Capital: Civic Attitudes and Behavior of Public Servants", *Journal of Public Administration Research and Theory*, Vol. 13, No. 1, PP. 5-26. <https://doi.org/10.1093/jpart/mug011>.
- Colman, James. S, (1988), "Social Capital in the Creation of Human Capital", *American Journal of Sociology*, Vol. 94, No. 1, PP. 95-120. <https://doi.org/10.1086/228943>.
- Dahl, Viktor & Ali Abdelzadeh, (2017), "Self-Selection or Socialization? The Longitudinal Relation between Civic Engagement and Political Orientations among Adolescents", *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, Vol. 46, No. 6, PP. 1250-1269. <https://doi.org/10.1177/0899764017728363>.
- De Tocqueville, Alexis, (2009), *Democracy in America*, United States: Floating Press.
- Fukuyama, Francis, (1996), *Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity*, New York: Simon and Schuster.

- Giddens, Anthony, (2011), *Runaway World: How Globalization Is Reshaping Our Lives*, London: Profile Books.
- Halpern, David, (2005), *Social Capital*, Cambridge: Polity Press.
- Haney, Timothy. J, (2018), "Paradise Found? The Emergence of Social Capital, Place Attachment, and Civic Engagement after Disaster", *International Journal of Mass Emergencies & Disasters*, Vol. 36, No. 2, 97-119. <https://doi.org/10.1177/028072701803600202>.
- Hashemi, Nader, (2009), *Islam, Secularism, and Liberal Democracy: Toward a Democratic Theory for Muslim Societies*, United Kingdom, Oxford University Press.
- Inglehart, Ronald & Welzel, Christian, (2005), *Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Inglehart, Ronald, (2020), *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*, Princeton University Press.
- Knack, Stephen, & Philip Keefer, (1997), "Does Social Capital Have an Economic Payoff? A Cross-Country Investigation", *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 112, No. 4, PP. 1251-1288. <https://doi.org/10.1162/003355300555475>.
- Krasny, Marianne. E., Kalbacker, L., Stedman, R. C & Russ, A, (2015), "Measuring Social Capital among Youth: Applications in Environmental Education", *Environmental Education Research*, Vol. 21, No. 1, PP. 1-23. <https://doi.org/10.1080/13504622.2013.843647>.
- Legh-Jones, Hannah & Spencer Moore, (2012), "Network Social Capital, Social Participation, and Physical Inactivity in an Urban Adult Population", *Social Science & Medicine*, Vol. 74, No. 9, PP. 1362-1367. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2012.01.005>.
- Lin, Nan, (1999), "Building a Network Theory of Social Capital", *Connections*, Vol. 22, No. 1, PP. 28-51.

- Liu, Zhilin, Liangwei Yang & Xiaomeng Wang, (2024), "Neighbourhood Social Capital and Political Participation in Neighbourhood Governance: The Case of Beijing", China. *Transactions in Planning and Urban Research*, Vol. 3, No. 1-2, PP. 82-96. <https://doi.org/10.1177/275412232412354>.
- McLean, Scott L., David A. Schultz & Manfred B. Steger, (2002), *Social Capital: Critical Perspectives on Community and "Bowling Alone"*, New York: New York University Press.
- Newton, Kenneth, (1997), "Social Capital and Democracy", *American Behavioral Scientist*, Vol. 40, No. 5, PP. 575-586. <https://doi.org/10.1177/0002764297040005004>.
- Norris, Pippa, (2001), *Digital Divide: Civic Engagement, Information Poverty, and the Internet Worldwide*, New York: Cambridge University Press.
- Ostrom, Elinor, (2015), *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Parsons, Talcot, (2013), *The Social System*, New York: Routledge.
- Ponce, María Soledad Herrera, Raúl Pedro Elgueta Rosas & María Beatriz Fernández Lorca, (2014), "Social Capital, Social Participation and Life Satisfaction among Chilean Older Adults", *Revista de Saude Publica*, Vol. 48, No. 5, PP. 739-749. 10.1590/S0034-8910.2014048004759.
- Putnam, Robert. D, (2000), *Bowling alone: The Collapse and Revival of American Community*, New York: Simon & Schuster.
- Putnam, R. D., Leonardi, R & Nanetti, R. Y, (1993), *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*, Princeton: Princeton University Press.
- Razmi, Mohammad Javad & Sahar Sherkat Bazazan, (2012), "A Review of the Effect of Social Capital on Human Development in Iran", *International*

Journal of Economics and Financial, Vol. 2, No. 4, PP. 448-459.
<https://www.econjournals.com/index.php/ijefi/article/view/288>.

- Sampson, Robert. J, (2012), *Great American City: Chicago and the Enduring Neighborhood Effect*, Chicago: University of Chicago Press.
- Shahzad, Sobia & Bahiyah Omar, (2021), "Social Network Matters: The Influence of Online Social Capital on Youth Political Participation in Pakistan", *Journal of Information Technology & Politics*, Vol. 18, No. 4, PP. 430-442. <https://doi.org/10.1080/19331681.2021.1900018>.
- Strauss, C. Levi, (1974), *Structural Anthropology*, London: Basic Books.
- Warren, Anne Marie, Ainin Sulaiman & Noor Ismawati Jaafar, (2015), "Understanding Civic Engagement Behaviour on Facebook from a Social Capital Theory Perspective", *Behaviour & Information Technology*, Vol. 34, No. 2, PP. 163-175. <https://doi.org/10.1080/0144929x.2014.934290>.
- Weber, Max & Stephen Kalberg, (2001), *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*, New York: Routledge.
- Wellman, Barry, (2018), *Networks in the Global Village: Life in Contemporary Communities*, New York: Routledge.
- Welzel, Christian, (2013), *Freedom Rising*, Cambridge: Cambridge University Press.

In Persian

- Jafi, Mohammadjavad; Masoomirad, Reza & Shahbazi, Mozaffareddin, (2020), "Examining the Relationship between Social Capital and Political Participation among Citizens of Kermanshah City", *Iranian Political Sociology*, Vol. 3, No. 2, PP. 131-155. [In Persian]

- Habibpour, Karam & Mousavi Khorshidi, Seyed Hamidreza, (2016), "The Relationship between Social Capital and Political Participation (Case Study: Qom Citizens)", *Social Welfare Quarterly*, Vol. 16, No. 62, PP. 359-391. [In Persian]
- Khalifeh Soltani, Marzieh; Goodarzi, Mahmoud & Dehghan Ghahfarokhi, Amin, (2023), "The Communication Model of Social and Cultural Capital with Social Participation of Sports Celebrities Mediated by Social Responsibility", *Organizational Behavior Management Studies in Sports*, Vol. 10, No. 1, PP. 53-69. [In Persian]
- Rahbarqazi, Mahmoudreza; Jafari, Zahra & Nasim Kordaliavand, (2021), "The Impact of Social Capital on the Tendency towards Democracy (Case Study of Isfahan University Students)", *Political Knowledge*, Vol. 17, No. 2, PP. 357-382. [In Persian]
- Farhadi, Mohammad, (2018), "Capital and Social Participation in the Student Environment", *Cultural Sociology Quarterly*, Vol. 9, No. 1, PP. 101-132. [In Persian]
- Kermani, Hossein & Pakdaman, Yousef, (2016), "A Study of the Relationship between Social Capital of Iranian Facebook Users and Their Civic Participation in the Real World", *Communication Research Quarterly*, Vol. 23, No. 87, P. 9. [In Persian]

استناد به این مقاله: رهبرقازی، محمودرضا، ابراهیمی، مرتضی، محموداوغلی، رضا، (۱۴۰۴)، «سرمایه اجتماعی و کنش‌گری اجتماعی: نقش واسطه‌ای ارزش‌های فرهنگ مدرن در ایران»، *پژوهش‌های راهبردی سیاست*، دوره ۱۴، شماره ۵۵، ۴۹-۸۴.

DOI: 10.22054/QPSS.2024.81209.3453

Quarterly of Political Strategic Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License